

4812

1000

1

772

منتظر الوجود

بسم الله الرحمن الرحيم

www.ketab.ir

عنوان و نام پدیدآورنده:	مجموعه مقالات معارف قرآن و حدیث (جلد اول): معارف قرآن / جمعی از نویسندگان؛
مشخصات نشر:	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی.
مشخصات ظاهری:	قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، دفتر نشر معارف، ۱۳۹۸.
فروست:	۶۶۴ ص.
شابک دوره:	مجموعه معارف قرآن و حدیث: ۲۶
شابک:	978-964-531-629-5
وضعیت فهرست نویسی:	978-964-531-619-6
موضوع:	فیبا
موضوع:	تفاسیر - کنگره‌ها
شناسه افزوده:	علی بن ابی طالب علیه السلام ، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه - کنگره‌ها
شناسه افزوده:	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، دفتر نشر معارف
رده بندی کنگره:	دانشگاه معارف اسلامی، معاونت پژوهشی
رده بندی دیویی:	BP۹۸/۵۸۴ ۱۳۸۹
شماره کتاب‌شناسی ملی:	۲۹۷/۱۷۱
	۳۲۴۹۲۷

استاد محترم و دانشجوی عزیز

خواهشمند است با ارائه دیدگاه‌های خود ما را در رفع نواقص و ارتقای کتاب یاری بخشید.

شماره تلفن گروه «قرآن و حدیث»: ۰۲۵ - ۳۲۱۱۰۵۶۵

صندوق پستی: ۶۱۷۳ - ۳۷۱۵۵

پست الکترونیکی: tafsir@maaref.ac.ir

مجموعه مقالات معارف قرآن و حدیث
(جلد اول)

معارف قرآن

جمعی از نویسندگان

به کوشش: دکتر علیرضا کمالی و دکتر محمدهادی منصوری

عضو هیئت علمی دانشگاه معارف اسلامی

مجموعه معارف قرآن و حدیث

۲۶

مجموعه مقالات معارف قرآن و حدیث (جلد اول) معارف قرآن

نویسنده: جمعی از نویسندگان

به کوشش: علیرضا کمالی و محمدهادی منصوری

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها

معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی

ویراستار: محمد عابدی / بازیین نهایی: علیرضا کمالی

صفحه‌آرا: سعید نائینی / طراح جلد: محمدهادی منصوری

ناشر: دفتر نشر معارف / نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه / قیمت: ۸۵/۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۱۹-۵۳۱-۹۶۴

کلیه حقوق محفوظ است

مراکز پخش:

مدیریت پخش دفتر نشر معارف: قم، خیابان شهدا، کوچه ۳۲، شماره ۳، تلفن و فاکس: ۳۷۷۴۰۰۴

■ اراک: ۰۸۶-۳۲۲۲۹۰۳۸ ■ ارومیه: ۰۴۴-۳۲۲۵۴۶۴۱ ■ اصفهان: ۰۳۱-۳۲۳۵۱۳۴۱ ■ اهواز: ۰۶۱-۳۳۲۸۰۰۰

■ تهران: ۰۲۱-۸۸۹۱۱۲۱۲ ■ خرم‌آباد: ۰۶۶-۳۲۲۲۲۳۷۱ ■ رشت: ۰۱۳-۳۲۳۳۴۵۶۹ ■ زنجان: ۰۲۴-۳۳۳۶۶۴۲۵

■ ایلام: ۰۹۱۰۷۷۵۵۱۸۸ ■ بجنورد: ۰۵۸-۳۲۲۱۲۲۸۳ ■ بندرعباس: ۰۷۶-۳۳۶۱۷۵۵۷ ■ بیرجند: ۰۵۶-۳۲۲۲۴۱۷۹

■ ساری: ۰۱۱-۳۳۲۵۳۰۲۰ ■ شهرکرد: ۰۳۸-۳۲۲۴۴۲۲۲ ■ شیراز: ۰۷۱-۳۲۳۴۴۶۱۴ ■ قزوین: ۰۲۸-۳۳۲۴۰۰۷۶

■ قم: ۰۲۵-۳۷۷۳۵۴۵۱ ■ کرج: ۰۲۶-۳۴۴۳۵۲۹۰ ■ کرمان: ۰۳۴-۳۲۲۳۱۴۶۶ ■ کرمانشاه: ۰۸۳-۳۷۲۳۸۴۱۱

■ گرگان: ۰۱۷-۳۲۲۲۷۸۸۰ ■ مشهد: ۰۵۱-۳۲۲۲۰۱۱۹ ■ یاسوج: ۰۹۱۰۷۷۵۵۱۸۵ ■ یزد: ۰۳۵-۳۶۲۳۰۳۳۱

نشانی الکترونیکی: E-mail: info@ketabroom.ir؛ پایگاه اینترنتی: www.ketabroom.ir

مقام معظم رهبری (دام ظلّه):

مسئله قرآن و مرجعیت قرآن و رجوع به قرآن و استفهام از قرآن در مسائل گوناگون فکری و عملی و اجتماعی و سیاسی و حکومتی و مانند اینها، خیلی چیز مهمی است.^۱

سخن آغازین

توجه به دستورات فرهنگی و جمعی «قرآن کریم» و «حدیث» برای انسان‌هایی که خواهان رسیدن به قله‌های کمال هستند، اجتناب‌ناپذیر است. مجموعه راهنمایی‌های اخلاقی، اعتقادی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و ... قرآن و حدیث، نظام اعتقادی و ارزشی جامعه را پیش‌رو می‌نهد که برای سعادت فرد و جامعه کافی بوده و می‌توان گفت سایر آثار سترگ اسلامی و شیعی، شرح و بسط این دو منبع گران‌سنگ است. براین‌اساس کمیته برنامه‌ریزی دروس معارف اسلامی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی در بازنگری دروس معارف اسلامی دو درس «تفسیر موضوعی قرآن کریم» و «تفسیر موضوعی نهج‌البلاغه» را در برنامه درسی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور قرار داد. از این‌رو در هر سال تحصیلی حدود ۱۵۰۰۰ کلاس درس تفسیر موضوعی قرآن و نهج‌البلاغه با حضور هزاران دانشجو در دانشگاه‌های سراسر کشور برگزار می‌گردد؛ این امر، برنامه‌ریزی و اهتمام جدی جهت ارتقای کیفیت ارائه این دروس را ضروری می‌نماید.

معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی با توجه به این ضرورت، مجموعه‌ای از مقالات را با هدف تعمیق آموزه‌ها و معارف قرآن و حدیث در دانشگاه‌ها، بهینه‌سازی شیوه‌های آموزش تفسیر موضوعی قرآن و نهج‌البلاغه در دانشگاه‌ها، آسیب‌شناسی متون درسی و کمک‌درسی در محور معارف قرآن کریم و نهج‌البلاغه و روش‌شناسی تفسیر و تدریس قرآن و نهج‌البلاغه، در اختیار پژوهشگران و استادان و علاقمندان به این معارف ناب قرار می‌دهد.

۱. بیانات در دیدار دست‌اندرکاران اولین کنگره بین‌المللی قرآن و علوم انسانی، ۱۳۹۶/۳/۱.

نوشتار پیش‌رو، جلد نخست مجموعه مقالات با محور «معارف قرآن» است که در قالب چهار فصل: قرآن و آموزه‌های نظری، قرآن و آموزه‌های عرفانی، نظام اخلاقی و قرآن و نیازهای انسان معاصر سامان یافته است.

معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی ضمن تقدیر از نویسندگان محترم، از جناب آقای دکتر علیرضا کمالی و حجت‌الاسلام دکتر محمدهادی منصوری مدیر گروه معارف قرآن و حدیث که سعی رافنی در تهیه و تنظیم مقالات داشته‌اند، تشکر ویژه دارد و قدردان زحمات کارشناس محترم گروه، جناب حجت‌الاسلام علی سراقی است. همچنین از همه ارزیابان گرامی که با ارائه دیدگاه‌های دقیق خویش بر غنای مقالات افزودند و از مدیر امور پژوهشی جناب آقای سید سعید روحانی و سایر همکاران ایشان که در نشر مقالات تلاش شایانی داشته‌اند، تقدیر می‌نماید.

امیدواریم اساتید محترم معارف سراسر کشور و فرهیختگان عرصه قرآن و حدیث با ارائه پیشنهادهای سازنده خویش یاری‌گر ما در نشر معارف قرآن و حدیث در دانشگاه‌ها باشند.

معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی

فهرست مطالب

فصل اول: قرآن و آموزه‌های نظری

(۱۸۰ - ۲۷)

چگونگی انعکاس براهین اثبات وجود خداوند در قرآن

علی نصیری

چکیده.....	۲۹
واژگان کلیدی.....	۲۹
طرح مسئله.....	۲۹
بررسی دیدگاه‌های مختلف درباره چگونگی انعکاس براهین اثبات صانع در قرآن.....	۳۱
دیدگاه نخست: عدم انعکاس براهین اثبات صانع در قرآن.....	۳۱
دیدگاه دوم: انعکاس تنبیهی براهین اثبات صانع در قرآن.....	۳۳
دیدگاه سوم: انعکاس ضمنی براهین اثبات صانع در قرآن.....	۳۴
ادله عدم انعکاس براهین اثبات صانع در قرآن.....	۳۵
دلیل اول: عدم سازگاری برهان مداری با ایمان‌گرایی.....	۳۵
نقد ادعای عدم سازگاری برهان مداری با ایمان‌گرایی.....	۳۶
۱. بداهت انعکاس برهان و استدلال در قرآن.....	۳۶
۲. عدم تنافی برهان مداری با ایمان‌گرایی.....	۳۷
۳. عقل و براهین عقلی زبان مشترک آدمیان.....	۳۷
دلیل دوم: بداهت وجود خداوند و عدم نیاز به ارائه برهان.....	۳۸
نقد ادعای بدیهی دانستن وجود خداوند.....	۳۹
دلیل سوم: باور مخاطبان قرآن به وجود خداوند.....	۴۰
نقد مدعای باور مخاطبان قرآن به وجود خداوند.....	۴۱
ادله وجود منکران وجود خداوند در میان مخاطبان قرآن.....	۴۲
۱. ضرورت پاسخ‌گویی قرآن به همه چالش‌های هدایتی بشر.....	۴۲
۲. انعکاس مدعای دهریان در قرآن.....	۴۲
دلیل چهارم: احتیاط قرآن در عدم ورود به مباحث شبهه‌ناک.....	۴۳
نقد ادعای احتیاط قرآن در عدم ورود به مباحث شبهه‌ناک.....	۴۳

۴۴	دیدگاه چهارم: انعکاس صریح براهین اثبات صانع در قرآن
۴۶	نظریه مختار
۴۸	نتیجه
۴۸	منابع و مأخذ

معاد جسمانی و روحانی از منظر قرآن

احمد رضا بهنیا فر

۵۱	چکیده
۵۱	واژگان کلیدی
۵۱	طرح مسئله
۵۲	مفهوم‌شناسی
۵۳	ملاک و معیار جسمانی یا روحانی معاد یا هر دو
۵۳	معاد جسمانی از نگاه اقوام و ادیان
۵۴	دیدگاه‌های مختلف درباره معاد جسمانی و اثبات آن
۵۹	معتقدان به معاد روحانی
۶۰	معاد جسمانی و روحانی
۶۱	قرآن و معاد جسمانی و روحانی
۶۳	شباهت معاد روحانی و جسمانی
۶۳	شباهت معاد روحانی
۶۴	شباهت معاد جسمانی
۶۴	۱. شبیه امتناع اعاده معدوم
۶۵	۲. شبیه آکل و مأكول
۶۶	نتیجه
۶۷	منابع و مأخذ

بررسی تطبیقی دیدگاه مفسران فریقین در موضوع اشراط الساعة

محمود مطهری نیا / عبدالله موحدی محب

۶۹	چکیده
۶۹	واژگان کلیدی
۶۹	طرح مسئله
۷۰	مفهوم‌شناسی اشراط الساعة
۷۱	شباهت اخبار قیامت و ظهور قائم عج
۷۲	ساعت و بهشت پیش از قیامت
۷۴	محدوده زمانی رخداد اشراط الساعة
۷۴	(الف) آخر الزمان
۷۵	(ب) پیش و در آستانه ظهور

۷۵	 (ج) رجعت
۷۵	 (د) قیامت
۷۵	 واژه‌های ناظر به نشانه‌ها
۷۵	 الف) اشراف الساعه
۷۵	 ب) اشراف القیامه
۷۵	 ج) ارهاصات
۷۶	 (د) علائم ظهور
۷۶	 (ه) آیات
۷۶	 (و) فتن
۷۶	 (ز) ملاحم
۷۷	 مقطع و زمان‌شناسی آخرالزمان
۷۷	 الف) حقیقت آمدن
۷۷	 ب) عهد نبوی
۷۸	 ج) عهد مهدوی
۷۸	 (د) غیبت کبری
۷۸	 (ه) دوره نزدیک به ظهور
۷۸	 (و) یکسال پایانی پیش از ظهور
۷۹	 (ز) از ظهور تا قیامت
۷۹	 ح) آستانه قیامت
۷۹	 گونه‌شناسی اشراف الساعه
۸۰	 ۱. گونه‌شناسی حوادث آستانه ظهور
۸۰	 یک. عرصه تحولات و انحطاطات انسانی
۸۱	 دو. عرصه طبیعی
۸۱	 الف) طلوع خورشید از مغرب
۸۱	 ب) ظهور دود در آسمان
۸۲	 ۲. گونه‌شناسی حوادث آستانه قیامت
۸۲	 یک. تحولات زمین
۸۲	 ۱. در عرصه خشکی
۸۴	 ۲. در عرصه دریا
۸۵	 دو. تحولات آسمان
۸۵	 ۱. تاریک شدن خورشید، ماه و ستارگان
۸۶	 ۲. جمع شدن خورشید و ماه
۸۷	 فاصله باقیمانده تا قیامت
۸۸	 بداء و اشراف الساعه
۸۹	 نتیجه
۹۰	 منابع و مآخذ

خلود و جاودانگی عذاب

محمدجواد واعظی

۹۳.....	چکیده.....
۹۳.....	واژگان کلیدی.....
۹۳.....	طرح مسئله.....
۹۴.....	معنای لغوی خلود.....
۹۵.....	معنای اصطلاحی خلود.....
۹۵.....	خلود در آیات الهی.....
۹۷.....	اختلاف دیدگاه‌ها در مسئله خلود.....
۹۹.....	دلایل موافقان امر خلود.....
۱۰۱.....	برخی از مخالفان خلود.....
۱۰۲.....	دسته‌بندی آرای مخالفان خلود مخالفان.....
۱۰۲.....	۱. خردی از جهنم و دخول به بهشت.....
۱۰۳.....	۲. فناء جهنم و اهل آن.....
۱۰۳.....	۳. اعطای قوه صبر و سیان عذاب.....
۱۰۴.....	۴. عذاب ممتزج با نعمت.....
۱۰۴.....	۵. انقلاب عذاب به عذب.....
۱۰۵.....	۶. خلود نوعی.....
۱۰۶.....	دلایل مخالفان امر خلود.....
۱۱۰.....	منابع و مآخذ.....

بهشت و نعمت‌های مادی و معنوی

سید محمد موسوی

۱۱۳.....	چکیده.....
۱۱۳.....	واژگان کلیدی.....
۱۱۴.....	بهشت.....
۱۱۸.....	حقیقت بهشت.....
۱۱۹.....	نام‌های بهشت.....
۱۲۰.....	مراتب و درجات بهشت.....
۱۲۵.....	بزرگ‌ترین درجه.....
۱۲۶.....	تقسیم‌بندی بهشت.....
۱۲۷.....	نعمت‌های بهشتی.....
۱۲۷.....	۱. نعمت‌های مادی.....
۱۳۱.....	۲. نعمت‌های روحانی.....
۱۳۴.....	رابطه اعمال و نعمت‌های بهشتی.....
۱۳۴.....	نحوه تقسیم نعمت‌های بهشتی.....
۱۳۷.....	منابع و مآخذ.....

«بازتن‌یابی»: نگاهی قرآنی - فلسفی

محمدتقی فعالی

۱۳۹	چکیده
۱۳۹	واژگان کلیدی
۱۳۹	درآمد
۱۴۳	الف) معناشناسی
۱۴۳	۱. معناشناسی لغوی
۱۴۴	۲. معناشناسی اصطلاحی
۱۴۶	ب) انواع تناسخ
۱۴۶	۱. ملکوتی و ملکی
۱۴۸	۲. نسخ، مسخ، فسخ و رسخ
۱۴۸	۳. نزولی و صعودی
۱۴۹	ج) دلایل بر ابطال تناسخ
۱۴۹	۱. دلایل عقلی
۱۴۹	یک. اجتماع دو نفس در یک بدن
۱۴۹	دو. بازگشت قوه به فعل
۱۵۰	سه. تعطیل
۱۵۱	۲. دلایل نقلی بر ابطال تناسخ
۱۵۱	یک. دلایل قرآنی
۱۵۳	دو. دلیل روایی
۱۵۳	۳. دلایل نقلی بر اثبات تناسخ
۱۵۳	یک. زنده کردن و میراندن دوباره
۱۵۴	دو. مسخ برخی امت‌ها
۱۵۵	نتیجه
۱۵۵	منابع و مآخذ

آیات مهدویت در قرآن از منظر احادیث تفسیری

محمدعلی رضایی اصفهانی

۱۵۷	چکیده
۱۵۷	واژگان کلیدی
۱۵۸	طرح مسئله
۱۵۸	الف) مفهوم‌شناسی
۱۶۱	ب) پیشینه
۱۶۲	ج) فهرست اجمالی آیات مهدویت
۱۶۴	د) تقسیم‌بندی آیات مهدویت
۱۶۴	۱. تفسیر آیات در مورد مهدویت
۱۶۴	یک. آیات اظهار (تسلط دین اسلام بر ادیان الهی)

۱۶۶	دو. آیه رفع فتنه از جهان
۱۶۶	سه. وعده حکومت بندگان صالح و مؤمنان نیکوکار بر زمین
۱۶۸	چهار. قیام امام مهدی عج از نشانه‌های رستاخیز
۱۶۹	۲. تطبیق آیات بر مهدویت
۱۶۹	یک. روز قیام امام عصر عج از مصادیق غیب و ایام الله
۱۶۹	دو. جاری بودن پرستش خدای ابراهیم ع در مورد امام عصر عج
۱۷۰	سه. امام عصر عج ، بقیه الله
۱۷۱	چهار. مضطر بودن امام عصر عج
۱۷۲	۳. تاویل و بطن آیات در مورد مهدویت
۱۷۵	۴. آیات مرتبط با مهدویت
۱۷۶	نتیجه
۱۷۷	منابع و مأخذ

فصل دوم: قرآن و آموزه‌های عرفانی

(۳۱۴ - ۱۸۱)

عرفان و قرآن

سید یحیی یثربی

۱۸۳	چکیده
۱۸۳	واژگان کلیدی
۱۸۳	مقدمه
۱۸۴	۱. عرفان؛ روش یا آیین؟
۱۸۵	۲. طرح عرفان، بدون اعتقاد به دین!
۱۸۵	۳. اقرار عرفا بر جدایی عرفان از دین
۱۸۷	۴. شهادت تاریخ
۱۸۷	۵. پیدایش تصوف، یک قرن پس از استقرار اسلام
۱۸۸	۶. مخالفت علمای اسلام با مکتب عرفان
۱۸۹	الف) معرفت‌شناسی
۱۸۹	۱. توان معرفتی انسان
۱۹۰	۲. ابزار کسب اطلاعات انسان
۱۹۲	۳. منبع اطلاعات انسان
۱۹۳	۴. روش کسب اطلاعات
۱۹۵	۵. ستایش دانایی
۱۹۶	۶. تشویق به تحقیق
۱۹۹	ب) هستی‌شناسی
۱۹۹	۱. هستی‌شناسی دینی
۱۹۹	۲. هستی‌شناسی عرفانی

۲۰۲.....	یادآوری دو نکته.....
۲۰۳.....	(ج) انسان شناسی.....
۲۰۳.....	۱. خلافت از نظر قرآن.....
۲۰۳.....	۲. خلافت از نظر عرفا.....
۲۰۳.....	(د) وحی شناسی.....
۲۰۴.....	نتیجه.....
۲۰۵.....	منابع و مآخذ.....

عبودیت و بندگی در آیات

عبدالکریم عابدینی

۲۰۷.....	چکیده.....
۲۰۷.....	واژگان کلیدی.....
۲۰۷.....	مقدمه.....
۲۰۸.....	الف) عبادت و عبودیت در لغت و قرآن.....
۲۰۸.....	۱. عبادت در نگاه واژه‌شناسان.....
۲۱۱.....	۲. عبادت در قرآن.....
۲۱۲.....	یک. پیمان اعتقادی و پذیرش ربوبیت خداوند.....
۲۱۲.....	دو. پذیرش الوهیت خداوند.....
۲۱۳.....	(ب) جایگاه پرستش در هندسه دین.....
۲۱۳.....	۱. عبادت حلقه وصل عقیده و اخلاف.....
۲۱۴.....	۲. فطری بودن روح پرستش.....
۲۱۶.....	۳. هدف آفرینش.....
۲۱۷.....	۴. هدف بعثت.....
۲۱۷.....	یک. هدف اختصاصی رسالت هر یک از پیام‌آوران الهی.....
۲۲۰.....	دو. هدف مشترک و عمومی رسالت پیامبران الهی.....
۲۲۰.....	۵. گستره بندگی.....
۲۲۱.....	۶. سود بندگی.....
۲۲۲.....	یک. تقوا پیشگی.....
۲۲۵.....	دو. آرامش بخشی.....
۲۲۸.....	سه. حریت و آزادگی.....
۲۳۰.....	چهار. رسیدن به مقام یقین.....
۲۳۱.....	پنج. در امان ماندن از اغوا و سیطره ابلیس.....
۲۳۳.....	۷. آینده جهان.....
۲۳۳.....	نتیجه‌گیری.....
۲۳۴.....	منابع و مآخذ.....

تفسیر عرفانی دعا در نگاه قرآن

مهدی ابراهیمی

۲۳۵	چکیده
۲۳۵	واژگان کلیدی
۲۳۵	مقدمه
۲۳۶	الف) دعا از منظرهای مختلف
۲۳۶	۱. نگاه عقل‌گرایانه
۲۳۶	۲. نگاه تجربه‌گرایانه
۲۳۷	۳. نگاه عارفانه
۲۳۸	ب) دعا در آیات قرآن
۲۳۸	۱. اهمیت و ارزش دعا
۲۳۸	۲. امر به دعا
۲۳۹	۳. نکوهش و تهدید در خواست‌کنندگان از غیر خدا
۲۳۹	۴. توجه به پذیرش دعا
۲۴۰	۵. طرح درخواست از خدا
۲۴۱	ج) عناصر و پایه‌های دعا
۲۴۱	۱. خواسته انسان
۲۴۲	۲. گفت‌وگو
۲۴۳	یک. زیبایی دعا
۲۴۶	دو. لذت دعا
۲۴۷	سه. مراتب دعا
۲۵۷	نتیجه‌گیری
۲۵۷	منابع و مأخذ

نقش معرفت‌زایی نماز در قرآن کریم

رمضان مهدوی‌آزادینی

۲۵۹	چکیده
۲۶۰	واژگان کلیدی
۲۶۰	مقدمه
۲۶۰	قرآن و معرفت
۲۶۲	معرفت یا تذکره
۲۶۳	معرفت و نماز
۲۶۹	نتیجه
۲۶۹	منابع و مأخذ

تحلیل و بررسی تفسیری جوع در آیات قرآن کریم

مینا باهنر

چکیده	۲۷۱
واژگان کلیدی	۲۷۱
طرح مسئله	۲۷۱
الف) جوع در قرآن و متون روایی	۲۷۳
ب) نگرش متون عرفانی قبل از قرن هفتم به «جوع»	۲۷۸
ج) جوع و عرفای معاصر شیعه	۲۸۰
نتیجه	۲۸۳
منابع و مأخذ	۲۸۳

مقامات اهل بیت (ع) در قرآن و روایات

سید محمد مرتضوی

چکیده	۲۸۵
واژگان کلیدی	۲۸۵
طرح مسئله	۲۸۵
مقدمه	۲۸۶
مقامات	۲۸۷
الف) مقام خلیفه‌اللهی و مقامات ناشی از آن	۲۸۷
۱. مقام خلیفه‌اللهی	۲۸۷
۲. مقام حجة‌اللهی	۲۹۰
۳. مقام ولی‌اللهی	۲۹۲
ب) مقام امامت و مقامات ناشی از آن	۲۹۵
۱. مقام امامت	۲۹۵
۲. مقام هدایة الناس	۲۹۸
۳. مقام مخزن علم الهی	۲۹۹
۴. مقام وراثة النبی (ص)	۳۰۲
۵. مقام عصمة اللهی	۳۰۴
۶. مقام قبولی اعمال	۳۰۶
ج) مقام رکنیت برای زمین و مقامات ناشی از آن	۳۰۸
۱. مقام رکنیت برای اهل زمین	۳۰۸
۲. مقام امان اهل زمین	۳۰۹
نتیجه‌گیری	۳۱۰
منابع و مأخذ	۳۱۱

فصل سوم: نظام اخلاقی و قرآن

(۳۱۵ - ۴۶۰)

نظام اخلاقی از منظر قرآن کریم

محمد رضا رضوان طلب

۳۱۷.....	چکیده.....
۳۱۷.....	واژگان کلیدی.....
۳۱۷.....	طرح مسئله.....
۳۱۸.....	الف) متون اخلاقی.....
۳۱۸.....	۱. فلسفی.....
۳۱۹.....	۲. عرفانی.....
۳۱۹.....	۳. تلفیقی.....
۳۱۹.....	ب) چیستی نظام اخلاقی.....
۳۲۰.....	ج) نظام اخلاقی برتر.....
۳۳۰.....	پشتوانه های نظام اخلاقی.....
۳۳۲.....	قرآن و نسبت.....
۳۳۳.....	قرآن و عقلانیت گزاردهای اخلاقی.....
۳۳۷.....	نتیجه.....
۳۳۷.....	منابع و مأخذ.....

سیر حرکت تربیتی انسان از منظر قرآن کریم

محمد شریفانی

۳۳۹.....	چکیده.....
۳۳۹.....	کلمات کلیدی.....
۳۴۰.....	طرح مسئله.....
۳۴۰.....	حرکت و لوازم آن.....
۳۴۰.....	یک. چیستی حرکت.....
۳۴۱.....	دو. مقومات حرکت.....
۳۴۱.....	۱. امتداد.....
۳۴۱.....	۲. وحدت.....
۳۴۱.....	سه. لوازم حرکت.....
۳۴۱.....	۱ و ۲. مبدأ و منتها.....
۳۴۱.....	۳. فاعل حرکت (محرک).....
۳۴۲.....	۴. موضوع حرکت (متحرک).....
۳۴۲.....	۵. زمان.....
۳۴۲.....	۶. مسافت حرکت.....
۳۴۲.....	الف) پیوستگی حرکت تربیتی.....

۳۴۳	یک. گستره عمل
۳۴۳	دو. جاودانگی اعمال
۳۴۴	سه. بازگشت اعمال به انسان
۳۴۵	(ب) مبدأ حرکت تربیتی (شناخت انسان)
۳۴۶	یک. اهمیت انسان‌شناسی
۳۴۶	دو. انسان‌شناسی از نگاه دینی
۳۴۷	سه. راه‌های شناخت انسان
۳۴۷	چهار. ابزارهای شناخت انسان
۳۴۸	پنج. تعریف قرآنی انسان
۳۵۰	شش. عناصر مهم در تربیت انسان
۳۵۰	۱. علم
۳۵۰	۲. ایمان
۳۵۱	۳. عمل
۳۵۱	(ج) هدف حرکت تربیتی (قرب به خدا)
۳۵۲	یک. معنای هدف خلقت انسان
۳۵۲	دو. کمال، هدف غایی خلقت انسان
۳۵۳	مفهوم قرب به خدا
۳۵۴	سه. اهداف متوسط
۳۵۴	۱. کمال انسان در بُعد نظری
۳۵۴	۲. کمال انسان در بُعد عملی
۳۵۷	(د) فاعل حرکت تربیتی (اراده)
۳۵۷	یک. محرک اصلی (اراده انسان)
۳۵۸	دو. محرک‌های فرعی (اعدادی)
۳۵۸	(ه) موضوع حرکت تربیتی (نفس و بدن)
۳۵۸	یک. انسان، موجودی دوساحتی
۳۵۹	۱. روح غیرمادی
۳۶۰	۲. بدن
۳۶۰	دو. روح و جسم، محور تربیت
۳۶۱	(و) زمان حرکت تربیتی
۳۶۲	یک. مراحل زندگی انسان
۳۶۲	۱. تمهید
۳۶۲	۲. بلوغ
۳۶۳	۳. دوران ضعف جسم
۳۶۳	۴. عالم برزخ
۳۶۳	دو. تکالیف مراحل گوناگون تربیت
۳۶۴	(ز) مسافت یا مدار حرکت تربیتی (فطرت، علم، عقل، اعتدال)

۳۶۴.....	یک. دیدگاه اومانستی.....
۳۶۵.....	دو. تعیین حدود تربیت بر محور دین.....
۳۶۶.....	۱. فطرت.....
۳۶۶.....	۲. علم.....
۳۶۷.....	۳. عقل.....
۳۶۹.....	۴. اعتدال.....
۳۷۰.....	نتیجه.....
۳۷۱.....	منابع و مأخذ.....

ریشه‌های گناه و راهکارهای مقابله با آن از منظر قرآن و روایات

محسن قرائتی

۳۷۵.....	چکیده.....
۳۷۵.....	واژگان کلیدی.....
۳۷۵.....	مقدمه.....
۳۷۶.....	الف) ریشه‌های گناه.....
۳۷۶.....	یک. ریشه‌های فرهنگی و تربیتی.....
۳۷۶.....	۱. جهل.....
۳۷۷.....	۲. قوانین و سنت‌های غلط بشری.....
۳۷۷.....	۳. التقات و تحریف.....
۳۷۸.....	۴. گفتار و کتاب‌های ضالّه.....
۳۷۹.....	۵. تلقین.....
۳۸۰.....	۶. تقلید.....
۳۸۰.....	۷. شخصیت‌گرایی.....
۳۸۱.....	۸. کتمان حق.....
۳۸۱.....	دو. ریشه‌های خانوادگی گناه.....
۳۸۱.....	۱. قانون وراثت.....
۳۸۲.....	۲. ازدواج.....
۳۸۳.....	۳. تربیت فرزند.....
۳۸۵.....	۴. تغذیه.....
۳۸۶.....	سه. ریشه‌های اقتصادی گناه.....
۳۸۶.....	۱. سرمایه و ثروت.....
۳۸۷.....	۲. فقر و تهیدستی.....
۳۸۸.....	چهار. ریشه‌های اجتماعی گناه.....
۳۸۸.....	۱. محیط فاسد.....
۳۹۷.....	۲. رهبران گمراه.....
۳۹۸.....	۳. همنشین و دوست بد.....
۴۰۰.....	۴. محرومیت‌های اجتماعی.....

۴۰۱	پنج. ریشه‌های روانی گناه.....
۴۰۱	۱. شخصیت و عزت انسان.....
۴۰۲	۲. تحقیر شخصیت انسان.....
۴۰۳	۳. سرکوب غرایز و نیازها.....
۴۰۴	۴. امید و آرزوی کاذب و بیهوده.....
۴۰۴	شش. ریشه‌های سیاسی گناه.....
۴۰۶	ب) راهکارهای مقابله با گناه.....
۴۰۶	یک. تفکر.....
۴۰۷	دو. توجه به حضور خدا در همه جا.....
۴۰۸	سه. خودشناسی و توجه به شخصیت انسانی.....
۴۰۸	شخصیت انسان از دیدگاه قرآن.....
۴۱۰	چهار. انسان به معاد.....
۴۱۱	پنج. عرض اعمال.....
۴۱۲	شش. یاد مرگ.....
۴۱۲	هفت. خداترسی و ترس از احوال گناه.....
۴۱۲	هشت. نقش عبادات در بازدارندگی از گناه.....
۴۱۳	نتیجه.....
۴۱۴	منابع و مآخذ.....

آثار تربیتی اعتقاد به معاد

سید مصطفی سادات / علی نصیری

۴۱۷	چکیده.....
۴۱۷	واژگان کلیدی.....
۴۱۷	طرح مسئله.....
۴۱۹	آثار اعتقاد به معاد.....
۴۱۹	الف) آثار دنیوی.....
۴۱۹	یک. آثار فردی.....
۴۳۱	دو. آثار اجتماعی.....
۴۳۴	ب) آثار و فواید اخروی.....
۴۳۷	نتیجه.....
۴۳۷	منابع و مآخذ.....

اخلاق و سیاست در قرآن و نهج البلاغه

محمد شبانی

۴۴۱	چکیده.....
۴۴۱	واژگان کلیدی.....
۴۴۱	طرح مسئله.....

۴۴۳	معناشناسی اخلاق و سیاست
۴۴۴	رابطه اخلاق و سیاست
۴۴۴	۱. نظریه جدایی اخلاق از سیاست
۴۴۵	۲. نظریه اصالت سیاست و تبعیت اخلاق از سیاست
۴۴۵	۳. نظریه اصالت اخلاق و تبعیت سیاست از اخلاق (نظر اسلام)
۴۴۶	اخلاق، سیاست و حکومت در اسلام
۴۴۹	اخلاق و سیاست و رابطه آن دو در اندیشه امام علی علیه السلام
۴۵۱	سیاست اخلاقی در روش و منش حکومتی امام علی علیه السلام
۴۵۱	۱. مبارزه با شکمبارگی ظالم و گرسنگی مظلوم
۴۵۲	۲. مبارزه با تبعیض و بی عدالتی
۴۵۲	۳. فقیه و الایمن عناصر فاسد و فرصت طلب از مناصب اجتماعی
۴۵۳	۴. مبارزه با تملق و چاپلوسی
۴۵۳	۵. مبارزه با تکبر و غرور
۴۵۳	۶. قاطعیت در حسابرسی بیت المال
۴۵۳	۷. برنتافتن حاکمان در بیت المال و مبارزه با آن
۴۵۴	۸. نفی تبعیض حتی نسبت به نزدیک ترین افراد
۴۵۴	حقوق متقابل حاکم و مردم
۴۵۶	وظایف اخلاقی مردم در قبال حاکم اسلامی
۴۵۶	۱. وفاداری به پیمان (تعهد خود در برابر دولت)
۴۵۷	۲. اطاعت از تصمیمات حکومتی
۴۵۸	۳. نصیحت و نقد دلسوزانه
۴۵۹	نتیجه
۴۶۰	منابع و مآخذ

فصل چهارم: قرآن و نیازهای انسان معاصر

(۴۶۱ - ۶۶۴)

راهکارهای عینی پاسخ‌گویی قرآن به نیازهای انسان معاصر

ابراهیم کلانتری

۴۶۳	چکیده
۴۶۳	واژگان کلیدی
۴۶۳	مقدمه
۴۶۴	الف) نیازهای انسان
۴۶۵	یک. نیازهای انسان از منظر اندیشمندان دینی
۴۶۹	دو. نیازهای انسان از منظر روان‌شناسان
۴۷۰	سه. جمع‌بندی دیدگاه‌ها در باب نیازها
۴۷۱	چهار. انسان عصر جدید و نیازهایش

۴۷۲.....	ب) راهکارهای پاسخ‌گویی قرآن به نیازها.....
۴۷۲.....	یک. راهکارهای عینی بر محور نیازهای ثابت انسان.....
۴۸۴.....	دو. راهکارهای کلی در رویارویی با تغییرات عصری.....
۴۸۵.....	منابع و مآخذ.....

بررسی و تحلیل شادکامی از منظر قرآن

عباس پسندیده

۴۸۷.....	چکیده.....
۴۸۷.....	واژگان کلیدی.....
۴۸۷.....	طرح مسئله.....
۴۸۸.....	قرآن و شادکامی.....
۴۸۹.....	مؤلفه‌های شادکامی.....
۴۸۹.....	کلیدواژه‌های قرآنی شادکامی.....
۴۹۰.....	عوامل تحقق.....
۴۹۱.....	یک. عوامل مهارت‌واکنش مثبتی در دوران خوشایند و ناخوشایند.....
۴۹۲.....	۱. باور به مالکیت خداوند.....
۴۹۲.....	۲. صبر و بردباری.....
۴۹۳.....	۳. باور به تقدیر و اسناد.....
۴۹۴.....	۴. شناخت ارزش واقعی دنیا.....
۴۹۵.....	دو. عوامل رضامندی در خوشایند.....
۴۹۵.....	۱. بازشناسی نعمت‌ها.....
۴۹۵.....	۲. مدیریت مقایسه.....
۴۹۶.....	سه. عوامل بردباری در ناخوشایند.....
۴۹۶.....	۱. تصحیح ارزیابی از محرومیت.....
۴۹۷.....	۲. باور به مالکیت خداوند.....
۴۹۸.....	۳. معناشناسی بلاها.....
۴۹۹.....	۴. استعانت (تقویت توان).....
۵۰۰.....	۵. توجه به فراگیری بلا.....
۵۰۱.....	چهار. عوامل نشاط در زندگی.....
۵۰۲.....	قرآن و نشاط.....
۵۰۳.....	نتیجه.....
۵۰۳.....	منابع و مآخذ.....

بررسی تطبیقی «آرامش روانی» در روان‌شناسی با «اطمینان قلبی» در قرآن کریم

مهرداد ویس کرمی / سید رضا مؤتب

۵۰۵.....	چکیده.....
۵۰۵.....	واژگان کلیدی.....

۵۰۵.....	مقدمه.....
۵۰۶.....	سیری در روان‌شناسی.....
۵۰۷.....	تعامل جسم و روح.....
۵۰۷.....	بدن مانند ماشین.....
۵۰۷.....	ماشینیزم.....
۵۰۸.....	اثبات گرایی.....
۵۰۹.....	ماده‌گرایی.....
۵۰۹.....	تولد روان‌شناسی.....
۵۱۱.....	آرامش روانی.....
۵۱۲.....	اطمینان قلبی در قرآن.....
۵۱۴.....	جمع‌بندی و مقایسه و نظر.....
۵۱۴.....	۱. از نظر اسلام.....
۵۱۵.....	۲. از منظر روان‌شناسی.....
۵۱۷.....	دین شاد.....
۵۱۹.....	دین غمگین.....
۵۱۹.....	۱. حزن ممدوح.....
۵۲۰.....	۲. حزن مذموم.....
۵۲۱.....	رابطه حزن و اطمینان قلبی.....
۵۲۱.....	آرامش روانی و حزن.....
۵۲۱.....	نتیجه.....
۵۲۳.....	منابع و مآخذ.....

عوامل و زمینه‌های جلوه‌نمایی دختران از دیدگاه قرآن کریم و روایات

سید رضا موسوی‌کانی

۵۲۵.....	چکیده.....
۵۲۵.....	واژگان کلیدی.....
۵۲۵.....	طرح مسئله.....
۵۲۷.....	عوامل و زمینه‌های شخصیتی و رفتاری جلوه‌نمایی دختران.....
۵۲۷.....	۱. بحران هویت انسانی.....
۵۲۷.....	۲. ضعف باورهای مذهبی.....
۵۲۸.....	۳. فقدان انس با پروردگار.....
۵۲۸.....	۴. ناآگاهی از پیامدهای مخرب جلوه‌گری.....
۵۲۹.....	۵. بی‌احترامی به ارزش‌های دینی در رفتار.....
۵۳۰.....	۶. عزت نفس پائین و احساس کهنتری.....
۵۳۰.....	۷. نیاز عاطفی.....
۵۳۱.....	۸. یأس از آینده.....
۵۳۱.....	۹. وجود دوستان فاسد.....

۵۳۲	۱۰. تأثیر پذیری از محیط ناسالم
۵۳۲	۱۱. می‌توانی به زمینه‌های طبیعی میل به نبرج و خودنمایی در زنان
۵۳۲	۱۲. بیکاری و استفاده نادرست از اوقات فراغت
۵۳۳	۱۳. کسب موقعیت
۵۳۳	۱۴. صید دل‌های مردان
۵۳۳	۱۵. ضعف حیا
۵۳۴	۱۶. ضعف غیرت در مردان
۵۳۴	۱۷. مذهب‌گرایی و برداشت غلط از آزادی (به شیوه غربی)
۵۳۴	زمینه‌های اجتماعی - فرهنگی و سیاسی
۵۳۴	۱. خراموشی شعارهای اصلی انقلاب
۵۳۵	۲. حقوق محوری، بدون توجه به اصلاح باورها
۵۳۵	۳. وجود اندیشه‌های سکولار و فردگرایانه در عرصه مدیریت کشور
۵۳۶	۴. تضعیف کارآمدی خانواده
۵۳۶	۵. ابتلال در رسانه‌ها به زن در سینما
۵۳۷	۶. ناسالم بردن الگوها
۵۳۷	۷. عدم پابندی خانواده به ارزش‌های دینی در تربیت فرزندان
۵۳۷	۸. اعمال روش‌های تربیتی غلط در خانواده
۵۳۸	۹. بحران ازدواج
۵۳۸	۱۰. شبهه‌افکنی در مورد ارزش‌ها و باورهای دینی
۵۳۸	۱۱. فقر
۵۳۹	۱۲. اختلاط و ارتباط غیرضروری زن و مرد در مسائل علمی و آموزشی
۵۴۰	پیشنهادهای
۵۴۰	منابع و مأخذ

حجاب در قرآن و حدیث

فتحه فتاحی زاده

۵۴۲	چکیده
۵۴۳	واژه‌گان کلیدی
۵۴۳	مقدمه
۵۴۴	ضرورت عفاف
۵۴۹	الف) حجاب در آیین یهود
۵۵۰	۱. حدود و چگونگی پوشش در آیین یهود
۵۵۳	ب) حجاب در آیین مسیحیت
۵۵۶	ج) حجاب در آیین اسلام
۵۵۸	نتیجه
۵۵۸	الف) جهات مشترک
۵۵۹	ب) وجوه افتراق
۵۵۹	منابع و مأخذ

خرافه‌ستیزی از منظر قرآن

حمیدرضا فهیمی‌تبار

۵۶۱	چکیده.....
۵۶۲	واژگان کلیدی.....
۵۶۲	طرح مسئله.....
۵۶۲	چیستی خرافه.....
۵۶۴	سبب‌شناسی خرافه.....
۵۶۴	عامل ادراکی.....
۵۶۶	عامل روانی.....
۵۶۷	شیوه خرافه‌ستیزی در قرآن.....
۵۶۸	یک‌چهار دایمی.....
۵۶۸	۱. تبیین صحیح جایگاه طبیعت و روابط بین پدیده‌ها.....
۵۶۹	۲. ارتقای جایگاه وجودشناختی انسان.....
۵۷۰	۳. هستی‌شناختی حقایق نامحسوس در نگاه قرآن.....
۵۷۲	۴. پیامدهای هستی‌شناختی جن و فرشته.....
۵۷۳	دو. اضطراب‌زدایی.....
۵۷۵	سه. معرفی الگوهای خرافه‌ستیزی.....
۵۷۸	نتیجه.....
۵۷۹	منابع.....

خشونت و مدارا در اسلام

سید حسین فخرزادع

۵۸۳	چکیده.....
۵۸۳	واژگان کلیدی.....
۵۸۳	طرح مسئله.....
۵۸۵	مفهوم مدارا.....
۵۸۷	مفهوم خشونت.....
۵۸۹	سنخ‌شناسی خشونت.....
۵۹۱	خشونت و مدارا در حوزه نظری و عملی.....
۵۹۲	خشونت و مدارا در اسلام.....
۵۹۵	عوامل خشونت‌گرایی.....
۵۹۶	راهکارهای پیشگیری از خشونت از نگاه قرآن و روایات.....
۵۹۷	پیشگیری‌های فرهنگی.....
۵۹۸	پیشگیری‌های اجتماعی.....
۵۹۹	پیشگیری‌های کیفری.....
۶۰۰	نتیجه.....
۶۰۱	منابع و مأخذ.....

قرآن، خشونت و مدارا

محسن علی جانی

۶۰۳	چکیده
۶۰۳	واژگان کلیدی
۶۰۳	طرح مسئله
۶۰۴	بررسی مفهومی
۶۰۵	مصادیق خشونت در قرآن
۶۰۵	۱. خشونت در گفتار
۶۰۵	۲. خشونت در رفتار
۶۰۸	مصادیق مدارا در قرآن
۶۰۸	۱. مدارا در گفتار
۶۰۹	۲. مدارا در رفتار
۶۱۱	علل خشونت از منظر قرآن
۶۱۴	علل و موجبات مدارا از نظر قرآن
۶۱۵	شرایط اعمال خشونت
۶۱۶	شرایط اعمال مدارا
۶۱۷	حکمت و فلسفه خشونت
۶۱۸	حکمت و فلسفه مدارا
۶۱۸	طرح و دفع یک اتهام
۶۱۹	دفع و پاسخ اتهام
۶۲۵	نتیجه
۶۲۶	منابع و مآخذ

روابط زوجین از دیدگاه قرآن

مهدی آریانفر

۶۲۹	چکیده
۶۲۹	واژگان کلیدی
۶۲۹	مقدمه
۶۳	الف) نگرش قرآنی به حیات زوجیت
۶۳۱	ب) اصول روابط زوجین
۶۳۱	۱. تأمین آرامش روانی
۶۳۱	۲. تأمین نیاز جنسی
۶۳۲	۳. محبت و مهربانی
۶۳۲	۴. کمال و رشد معنوی
۶۳۳	۵. مسئولیت پذیری
۶۳۳	یک. مسئولیت‌های مشترک
۶۳۶	دو. مسئولیت‌های زوج

۶۳۸.....	سه. مسئولیت‌های زوجه.....
۶۳۸.....	ج) ویژگی زنان بهشتی.....
۶۳۹.....	د) آسیب‌های خانواده و پیشگیری و درمان آن.....
۶۳۹.....	۱. حضور نابسامان زن در اجتماع.....
۶۴۰.....	۲. تنفر و دشمنی یکدیگر.....
۶۴۰.....	۳. فرزند نداشتن.....
۶۴۱.....	۴. طلاق.....
۶۴۴.....	نتیجه.....
۶۴۵.....	منابع و مآخذ.....

قرآن و روابط خانوادگی

غفار شاهدی

۶۴۷.....	چکیده.....
۶۴۷.....	واژه‌های کلیدی.....
۶۴۷.....	مقدمه.....
۶۴۸.....	خانواده از نظر اسلام و مکاتب دیگر.....
۶۵۰.....	حق یا تکلیف.....
۶۵۰.....	الف) حقوق و تکالیف قانونی و واجب زن و شوهر.....
۶۵۰.....	۱. حقوق قانونی زن (تکالیف مرد).....
۶۵۴.....	۲. حقوق قانونی شوهر (تکالیف زن).....
۶۵۸.....	ب) حقوق و تکالیف اخلاقی زن و شوهر.....
۶۵۸.....	۱. مهرورزی.....
۶۵۹.....	۲. همراهی و همدلی.....
۶۵۹.....	۳. نیک‌رفتاری و سازگاری.....
۶۶۰.....	۴. آراستگی.....
۶۶۱.....	۵. تکریم شخصیت (احترام).....
۶۶۱.....	۶. عیب‌پوشی.....
۶۶۲.....	۷. عفو گذشت.....
۶۶۳.....	نتیجه.....
۶۶۳.....	منابع و مآخذ.....